

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lain valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu niitä yhteisöjä ja järjestöjä, joilla on erilaisia julkisen hallinnon osoittamia ja rahoittamia tehtäviä. Lain soveltamisalassa 3§ mainitaan, että lakia sovelletaan yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin siltä osin kuin ne toimivat viranomaisten toimeksiannosta. Tarve arkistoinnille on kuitenkin viranomaisten toimeksiantoa laajempaa.

Kielelliset oikeudet sisältyvät useaan lakiin, esim. perusoikeuksiin, viittomakielilakiin, hallintolakiin ja opetusta koskeviin lakeihin. Missään ei ole kuitenkaan ohjeistettu sitä, miten viittomakieliset asiakirjat ja tietoaaineistot arkistoidaan tai miten ne huomioidaan tietojärjestelmässä.

Esimerkiksi (perusteluja): Suomen viittomakielten verkkosanakirja Suvi, jota on toimitetaan ja ylläpidetään Kuurojen Liiton (rahoitus STEA/RAY) ja OKM-rahoitteisen tutkijan yhteistyönä (vuodesta 2019 lähtien yksinomaan OKM-rahoituksella; viittomakieliä koskeva tutkimus; viittomakielten lautakunnan viittomakieliset pöytäkirjat; ammattikorkeakoulujen viittomakielen tulkkiopetuksen ja opetuksen tuottama viittomakielinen tietoaaineisto; perusopetuksen viittomakielen opetussuunnitelmaan liittyvä tietoaaineisto, OKM:n rahoittama Viittomakielinen kirjasto, viittomakielisen teatteri Totin aineisto ja muu vastaava aineisto.

Viittomakielisen kirjaston aineiston arkistointi tulisi sopia valtion hallinnon alaisuuteen. Toisin kuin vaikkapa OKM:n hallinnon alla toimiva näkövammaisten kirjasto Celia, Viittomakielinen kirjasto toimii OKM:n kohdennetun yleisavustuksen varassa (tuki on osoitettu Kuurojen Liitolle Viittomakielisen kirjaston ylläpitoon ja aineiston tuotantoon) mutta ei kuulu sen hallinnon alle.

Lakiesityksessä tulee huomioida tarkemmin:

- Viranomaisten velvollisuus noudattaa lakeja viittomakielen osalta ja huomioida suomalaiset viittomakielet, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli tietohallintalaissa ja sen määritelmässä, soveltamisessa, tietohallinnan suunnittelussa ja järjestämisessä.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

-

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Viittomakielisten kansalaisten yhdenvertaisuus edellyttää, että Asian ja palvelujen tiedonhallinta (Luku 6) –osuudessa viittomakielisiä kansalaisia ei jätetä ulkopuolelle.

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Olisi tärkeää ottaa harkittavaksi viittomakielisten tietoaaineistojen ja arkistoinnin muodostaminen esimerkiksi OKM:n rahoittamaan viittomakielisen kirjaston yhteyteen tai muuhun sopivaan paikkaan kuten Kansallisarkistoon. Saamelaisarkisto toimii Kansallisarkiston yhteydessä.

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

Kuurojen Liitto ry muistuttaa, että viittomakielilain 3 § velvoittaa viranomaisia edistämään viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Viittomakielisen arkiston perustaminen toteuttaisi tätä velvoitetta ja nostaisi viittomakielten asemaa perustuslain 17.3 §:n tarkoittamalla tavalla. Perustuslaissa saamen kielet, viittomakielet ja romanikieli on nostettu esiin tavalla, joka indikoi niiden tasavertaista asemaa. Saamenkielisillä ja viittomakielisillä on samanlaiset perusoikeudet suojella, kehittää ja ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Myös yhteiskunnallisesta, kulttuurisesta ja historiallisesta näkökulmasta katsottuna kielivähemmistöillä on merkitystä suomalaisen elämänmuodon kuvaajana.

Suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat pienen kieliyhteisön käyttämiä kieliä. Suomenruotsalainen viittomakieli on jo Unescon uhanalaisten kielten joukossa, suomalaisen viittomakielen osalta sama pohdinta on parhaillaan käynnissä. Lakiehdotuksen tarkoittama arkistointi voisi olla yksi niistä viranomaisten tarjoamista keinoista, joilla viittomakielten elinvoimaisuutta voidaan pitää yllä ja kieliä taltioida tulevia sukupolvia ja tutkijoita varten. Erityisesti sähköinen arkistointitapa sopisi näiden visuaalisten kielten arkistointiin. Viittomakielisten aineistojen osalta tulee digitalisaatiossa ottaa huomioon erityisesti videoaineistojen pitkäaikaissäilytykseen liittyvät tarpeet ja ratkaisut sekä niiden yhteensopivuus eri järjestelmien välillä.

Haluamme myös todeta, että mikäli julkishallinnolla ja kansalaisjärjestöillä ei tulevaisuudessa ole yhteensopivaa tietohallintajärjestelmää, tulee yhteistyö jatkossa vaikeutumaan. Myös järjestöjen tulee jatkossa saada taloudellista tukea digitalisointiin sekä taloudellista tukea viittomakielisen tietoaaineiston muodostamiseen (kaikille avoin poikkihallinnollinen julkinen järjestelmä kuten laki edellyttää) ja aineiston tietojärjestelmän suunnitteluun (tiedon käyttö ja ohjaus).

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioon otettavaa:

-

Rönberg Marika
Kuurojen Liitto ry